

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Muistion 6. sivulla viitataan perustuslain 68 §:ssä säädettyyn ministeriöiden velvollisuuteen huolehtia hallinnonalansa toiminnan asianmukaisuudesta. Kela huomauttaa, että varautumista koskevassa valvonnassa tulisi huomioida myös sellaiset toimijat, joiden ohjaustoimivallasta ja valvonnasta on säädetty muualla perustuslaissa tai kyseisiä toimijoita koskevissa erityislaeissa.

Luvussa "Varautumisvelvollisuudet muussa lainsäädännössä" tarkastellaan varautumisvelvollisuutta eri hallinnonaloilla. Hallinnonalakohtaisen tarkastelun lisäksi tulisi tarkastella myös Kelan ja Suomen Pankin toimintaa säätelevää lainsäädäntöä, koska näitä ei ole tarkastelu muistiosta.

Muistion sivulla 9 on todettu seuraavasti: "Tältä osin on huomionarvoista, että myös sosiaalivakuutus on suurelta osin järjestetty yksityisten vakuutuslaitosten kautta". Ehdotamme, että ylläolevaa kirjausta täsmennetään siten, että kirjauksesta käy ilmi miltä osin sosiaalivakuutus on järjestetty yksityisten vakuutuslaitosten kautta, sillä tietyt osat sosiaalivakuutuksesta on järjestetty yksin Kansaneläkelaitoksen kautta.

Luvussa "Kriittisten palveluiden tietoturvariskien hallintaan liittyvät varautumisvelvoitteet" on listattu lakeja keskeisten palveluntarjoajien varautumisvelvollisuudesta. Kela ehdottaa asiakastietolain huomioimista mainitussa luvussa.

Yksityisen sektorin rooleja varautumisen kokonaisuudessa kuvataan muistion sivulla 19. Kela on yhtä mieltä siitä, että merkittävä osa yhteiskunnan kriittisestä infrastruktuurista on yksityisen sektorin

toimijoiden varassa, mutta riippuvuus yksityiseen sektoriin on kuvattu muistiossa suppeasti. Yksityisen sektorin kriittisen infrastruktuurin toimijoihin kuuluu sekä globaaleja laite- ja tietojärjestelmätoimijoita sekä kotimaisia julkishallinnon omistamia tai osaomistamia yhtiöitä. Vaikutusmahdollisuudet lainsäädännön keinoin esimerkin toimijoihin ja näiden muodostamiin riippuvuuksiin ovat hyvin erilaisia, mikä muistion lukijan on tärkeää ymmärtää. Kela ehdottaa, että yksityisen sektorin erilaisia toimijoita ja näiden suhdetta varautumiseen kuvataan laajemmin.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

-

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Mikäli valmiuslakiin tullaan kirjaamaan normaaliolojen häiriötilanteisiin liittyviä varautumisvelvoitteita, tulisi kattavasti huomioida erityislainsäädännössä asetetut varautumisvelvoitteet päällekkäisyyksien ja tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi

Valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevaa aineellisen sisällön kuvaamista laintasolla on syytä valmistella ja harkita tarkasti, jotta laissa ei aseteta liian tarkkoja vaatimuksia organisaatiokohtaiselle varautumiselle. Kela katsoo, että nykyisen valmiuslain 12 §:n sisältö on riittävän tarkka (HE 3/2008 yksityiskohtaiset perustelut).

Kela katsoo, että nykyisen valmiuslain 12 §:ää ei tarvitse laajentaa sisältämään normaaliolojen häiriötilanteita, koska viranomaisen tulee nytkin huolehtia lakisääteisten tehtäviensä hoitamisesta, mikäli niihin ei ole säädetty poikkeuksia.

Kelan näkemyksen mukaan varautumiseen liittyvän yhteistyön lisääminen ja vahvistaminen tulisi olla ensisijaisesti toimijalähtöistä. Mikäli yhteistyöstä säädettäisiin, tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei säädöksillä aiheuteta tilannetta, jossa muodostuu epätarkoituksenmukaisia rakenteita tai velvoitteita, jotka tosiasiallisesti eivät edistä varautumista.

Kela katsoo, että tiedonvaihdosta säädettäessä tavoitteena tulisi olla mahdollisten tiedonvaihdon esteiden purkaminen eikä niinkään esimerkiksi uudet raportointivelvoitteet.

Kela katsoo, että säädettävät tiedonvaihtokäytännöt koskisivat lähinnä normaalioloja koskevaa yhteistoimintaa, sillä uusien käytäntöjen tai toimivaltuuksien käyttöönotto poikkeusoloissa voi osoittautua haastavaksi.

Poikkihallinnollisen yhteensovittamisen puutteesta Kela on osin samaa mieltä, mutta korostaa kunkin toimijan omaa aktiivisuutta vastuullaan oleviin tehtävien keskinäisriippuvuuksien tunnistamisesta ja hallitsemisesta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Liian tarkka sääntely voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin rakenteisiin tai velvoitteisiin.

Varautumisen huolehtimisesta ostopalvelutilanteissa pidetään kannatettavana, mutta säännös voi asettaa käytännön haasteita eri organisaatioissa, mikäli säädös kirjoitetaan liian sitovaksi. Esimerkiksi ”tehtäviensä hoitamista tukevat palvelut” on laaja kokonaisuus, joka voi pitää sisällään palveluita, joista voidaan häiriötilanteissa luopua. Säädöstä olisi hyvä kohdentaa siten, että se pitäisi sisällään toimijan lakisääteisten tehtävien jatkuvuuden kannalta kriittisten palveluiden ostopalvelutilanteet.

Kelan näkemyksen mukaan valmiussuunnitelman vähimmäisisällöstä ei ole tarpeen säätää lain tasolla. Vähimmäisisältö voidaan ohjeistaa kansallisesti yhtenäisellä tavalla.

Kela yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että hallinnonalojen toimintaa tulisi kyetä ohjaamaan ja yhteensovittamaan nykyistä paremmin erityisesti huomioiden myös NIS2- ja CER-direktiiveistä aiheutuvat muutokset varautumisen valvontaan ja säädöksiin. Tukitoiminto on myös perusteltu, mutta kyseisen toiminnon hallinnollinen sijoittaminen tulee harkita tarkkaan. Toimijan tulisi olla mahdollisimman neutraali.

Koskinen Matti
Kansaneläkelaitos

Takala Juha
Kansaneläkelaitos - Turvallisuusyksikkö